

3. KRATAK OSVRT NA ISTORIJU MEKSIKA

3.1. Drevne civilizacije

Civilizacija Maja koja se razvijala u Centralnoj Americi ostaje upamćena po sagrađenim zdanjima na kojima su vajari toga doba klesali divne skulpture i slikali živopisne prizore. Neimari su podizali zadivljujuće hramove i grobnice koje su arheolozi upoređivali sa zdanjima iste ili slične namene u Egiptu. Maje su bili miroljubiv narod. Iako nisu imali metalna oruđa niti su koristili točak, iskrčili su velike površine prašuma i pretvorili ih u plodno zemljište. Proizvodili su i prodavali kukuruz, a jedan deo su izdvajali za sveštenike i poglavice. Osim toga, razvijali su grnčarstvo čiji su se proizvodi odlikovali naročitom lepotom. Razvili su neobično i složeno piktografsko pismo.

Oko 900. godine n.e., civilizacija Maja počinje postepeno da opada. Međutim, uticaji njene kulture prožimali su se sa uticajem kulture Tolteka koji su takođe bili nastanjeni u Meksiku. Maje - kao neimari - doživljavaju obnovu svoje arhitekture u Čičen Ici koja danas impresionira posetioce sa svih meridijana. S obzirom na to da su Tolteci verovali u svoja božanstva, proširili su taj svoj uticaj i na Maje. Jedno od važnih obeležja kulture Tolteka jeste da su bogovima prinostili ljudske žrtve. Protokom vremena Tolteci su podlegli

pritisku Asteka, meksičkog «skitačkog» i veoma «ratobornog» naroda koji je živeo u Srednjoj Americi.

EL CALENDARIO MAYA
1 de Enero de 2001
¡ FELICIDADES ¡ UN TERCER MILENIO PLENO DE BIENESTAR
12 . 19 . 7 . 15 . 6 11 CIMI 9 KANKIN

Kalendar Maja

Zbog nerazvijenog saobraćaja i prirodnih odlika Srednje Amerike, a u klasično doba Maja, razvijale su se zasebno sledeće civilizacije: Teotihuakanci, Zapoteci i Olmeci. Grad Teotihuakanaca bio je sagrađen na teritoriji današnjeg Ciudad Meksika, Zapoteci su bili iz Oaksake, a Olmeci iz Vera Kruza. Ove civilizacije su se razlikovale međusobno po jeziku i kulturno-umetničkom stvaralaštvu. Spajala ih je ista religija. Zajedničko im je bilo i to što su uzgajali kukuruz kao primarnu poljoprivrednu kulturu. Poseban značaj su svi pridavali astronomiji oslanjajući se na iste ili slične podatke kako u ovom, tako i u drugim naučnim domenima.

3.2. O Astecima

Meksiko se ne raspoznaje samo po stvaralaštvu Maja i Tolteka nego i Asteka koji su takođe ostavili dubok trag u razvoju kulture i civilizacije ove mnogoljudne zemlje. Pleme Asteka odlikovalo se hrabrošću. Bili su to ratoborni nomadi koji su se kretali uglavnom kroz predele Severnoga Meksika³. Nameravajući da se nastane na teritoriji Maja i Tolteka, odlučili su da ih pokore u čemu su i uspeli. Prožimanje uzajamnih uticaja imalo je, međutim, pozitivan odraz na razvoj ove tri civilizacije u oblasti Mezo-Amerike. Između njih dolazi kasnije do čvršće kohezije.

Asteci su znali da tope gvožđe, a od metala obrađivali su zlato i srebro. Od poznatijih obeležja Tolteka, Asteci su usvojili njihov kalendar, zatim, okrenutost solarnim božanstvima, kult smrti i prinošenje ljudskih žrtava. Asteci su duboko bili uronili u misticizam što ih nije sprečavalo da podižu lepe građevine poput velelepni hramova, da proizvode divnu grnčariju i izrađuju kameno oružje.

3.3. Od dolaska španskog osvajača do sticanja nezavisnosti

Poznajući prilike na tlu Meksika i znajući za nezadovoljstvo domaćeg stanovništva vladavinom Asteka, španski konkvistador Hernando Kortes (Hernando Cortes) uspeo je da okupi vojsku koju su činili domoroci i nadvlada Asteke u borbi 1521. godine. Car Asteka, Montezuma II živeo je u prestonici svoga naroda – Tenoktitlanu. Ratnici Asteka branili su hrabro svoj glavni grad ali je neprijatelj, ipak, nadvladao. Astečku vlast zamenila je španska. Mada je civiliza-

³ Samerset Fraj, *Ilustrovana istorija sveta*, Beograd, 1976, str. 308.

cija Asteka izumrla njeni odjeci su i danas dovoljno snažni te privlače pažnju svetske javnosti.

U vreme svoje vladavine španski osvajači su nastojali da preobrate stanovništvo u Hrišćane. Jezička barijera je postojala. Nerazumevanje španskih naredbi od strane tadašnjih stanovnika Meksika, dovodilo je, ne retko i do veoma grubog postupanja španskog kolonizatora sa starosedeoocima. Opljačkano je veliko blago Asteka. Mnogi zlatni predmeti su oduzeti ili oteti, a služili bi danas kao dragoceno svedočanstvo kreativnosti pripadnika ove stare civilizacije. Astecima nije došao kraj španskim osvojenjem Meksika. Ne mali broj Meksikanaca vodi poreklo od Asteka, ali i od naroda Maja. Mada više od 90% stanovnika u Meksiku danas govori španski, u upotrebi su i 62 indijanska jezika.

Španski osvajači vladali su Meksikom u periodu od 1521. godine do izbijanja Rata za nezavisnost. Taj rat se odvijao od 1810. do 1821. godine, a okončao se sticanjem nezavisnosti.

Ono što je karakteristično za Meksiko kao latinoameričku zemlju jeste činjenica da je Rat za nezavisnost od Španije pokrenuo široke narodne mase. Seljaci su se pobunili protiv španske vladavine ali i protiv belih veleposednika sa namerom da se oteta zemlja vrati starosedeoocima.

Nakon završetka rata za sticanje nezavisnosti, smenjivale su se u Meksiku diktatorske vladavine. One su neuspješno «balansirale» između radnika i seljaka sa jedne strane i belih veleposednika sa druge. Na strani vlasnika tzv. „haci-jendi”, odnosno, krupnih poseda stajala je katolička crkva koja je i sama bila veleposednik, odnosno, posedovala je čak polovinu ukupnog obradivog zemljišta, a bila je i vodeći bankar u Meksiku ukoliko se ima na umu da su njeni prihodi nadmašivali prihode države⁴.

⁴ Rude Petrović, *Zemlje i narodi svijeta. Fizička, politička i ekonomska geografija*, Zagreb, Prosvjeta, 1975, str. 747.

Meksički rudnici i izvori nafte bili su u rukama krupnih inostranih kapitalista. Američki i britanski investitori uložili su značajna sredstva u razvoj železničkog saobraćaja i izgradnju banaka. Meksiko je bio ekonomska kolonija u kome je postojala veoma jaka sprega između države, veleposednika i crkve dok je položaj radnika i seljaka bio izuzetno težak te je kao takav iziskivao koreniti preobražaj društva.

Čičen Ica, čuveni arheološki park

3.4. Meksička revolucija

Upravo iz gore navedenih razloga izbila je Meksička revolucija 1910. godine u vidu vojne pobune koja je preraslala u narodni oružani ustanak. Meksička revolucija je zbacila diktaturu. Mogu se naći različiti podaci o tome koliko dugo je ta revolucija trajala. Naime, prema podacima iz slobodnog pristupa na World Wide Web-u ova revolucija je okončana 1920.⁵ Međutim, može se sresti podatak da je revolucija trajala, zapravo, mnogo duže, takoreći više desetina godina ako se uzme u obzir da ona nije bila samo oružani ustanak naroda već je podrazumevala i niz reformi koje su se u zemlji sprovodile. Osim što je zbacila diktaturu, revolucija je tokom dugog perioda svog, inače, neravnomernog i sporog razvitka zabeležila sledeće rezultate: uklonjena je klasa feudalnih zemljoposjednika, sprovedena je agrarna reforma sa drugačijom raspodelom obradivih površina, izvršena je nacionalizacija najvažnijih sektora privrede, snažno je podstaknut razvoj domaćeg kapitala, zemlja je oslobođena političke zavisnosti od inostranstva koja je bila nametnuta pomoću investiranog kapitala, crkva je odvojena od države, uvedeni su novi organizacioni oblici agrarne proizvodnje, učvršćeni su sindikati radnika i službenika i ostalo. Revolucija je u suštini imala buržoasko-demokratski karakter sa primesama socijalizma. Ne bi se moglo kazati da je na njenom čelu stajala zrela domaća buržoazija zato što je nije ni bilo u pravome smislu reči. Revoluciju su vodili neki *buržoaski intelektualci* i *polupismeni seljaci-generalisti*, a njenu udarnu snagu činio je *agrarni proletarijat*.⁶

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Mexican_Revolution (očitano 3. 11. 2010).

⁶ Rude Petrović, *Zemlje i narodi svijeta. Fizička, politička i ekonomska geografija*, Zagreb, Prosvjeta, 1975, str. 748.